

MALLORCA

REVISTA DECENAL

NÚMERO LXXI

(15 de Octubre de 1900)

SUMARIO. — *Exposició del sistema científich liliú* (continuación), por don Salvador Bové, Pbro. — *Origens del Cristianisme en la Illa de Menorca y fases per que passá fins la invasió sarrabina* (continuación), por D. Mateo Rotger, Pbro., Archivero Diocesano. *Les coronas de roses* (poesía), por D. Miguel Gayá, Pbro. — *Bon-dat amagada*, (continuación) por D. Pedro de A. Peña. — *Miscelánea*.

Precio de subscripción, pago adelantado: 90 céntimos de peseta cada trimestre

Redacción y dirección de la correspondencia:

Calle del Deanato, núm. 16

ADMINISTRACIÓN:

Calle de Palacio, número 81

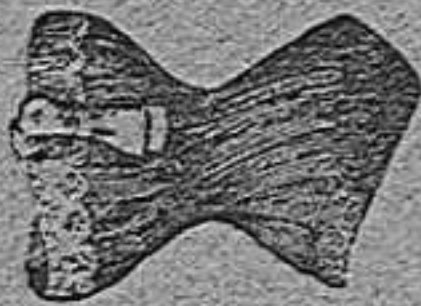
PALMA DE MALLORCA

Tipografía de las Hijas de F. Colomar

LA CATALANA

CORSÉS forma PARISIÉN

Calle de Brossa, 12, Tienda

Grande y variado surtido en corsés de todas clases y hechuras á precios sumamente económicos y en especial los de forma PARISIÉN.—Especialidad en la medida y en fajas ortopédicas, etc.

NOTA.—Se pasa á domicilio á tomar medidas. Puntualidad en los encargos.

BUEN CORTE, ESMERADA CONFECCIÓN, GÉNERO SUPERIOR

ALMACENES MONTANER

2—Sindicato—2

La casa que presenta mayores surtidos.

La que vende más barato.

La que proporciona mayores ventajas á sus parroquianos.

Se expenden, á precio sin competencia, artículos especiales para trajes de señores Sacerdotes, Ornamentos Sagrados y Estatuaria religiosa.

Objetos de Plata «Meneses» especiales para el Culto Divino u servicio de mesa.

Lencería y artículos de punto, Pañería y Novedades para Señora y Caballero.

Queda instalado en esta casa un departamento especial para la confección de trajes lanares y ornamentos sagrados.

Precios baratos y géneros buenos

NOVEDAD-SEGURIDAD

“COMFORT,”

Aparato mecánico para afeitar. De venta en la

Tienda La Bandera Española, Jovellanos, 5

DISPONIBLE

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO

DB

HIJAS DE JUAN COLOMAR

CAMPANA, 2.

Se confeccionan toda clase de trabajos á una y varias tintas. Encuadernaciones esmeradas y sencillas.

Halláanse de venta los impresos de toda la nueva modelación de Contribuciones.

MALLORCA

REVISTA DECENAL

EXPOSICIÓ DEL SISTEMA CIENTÍFICH LULIÀ PRELIMINARS

§ VI. *La Ciencia Universal Luliana no es la negació de las ciencias particulares.*

(Continuació)

A primera d' aqueixas dificultats está formulada literalment aixís: «Si aquesta Ciencia es universal ó general á las demás ciencias, en conseqüencia qui la sabrá, sabrá totas las otras: además com la Figura T, ó sia, la dels Principis relatius de la ARS MAGNA, se diu que es universal pera saberho tot, mentres se puga saber, tindrem que 'l qui sabrá la teoria y la práctica de dita Figura, sabrá totas las cosas que poden esser sabudas; y tot axó es fals; per lo que sembla que aquesta Ciencia no es general á les demás.»

¿Y que respon lo Beato Ramon Llull? ¿Que 'l qui sab la seva Universal Ciencia ja té *ipso facto* 'l coneixement de totas las demás ciencias? ¿Que, en conseqüencia, aquestas devant d' ella ja no son necessarias; qué tenint la una ja 's tenen totas; qué entre las particulars no hi cap distinció; qué totas son una sola; que finalment la Universal es la negació y la mort de totas las particulars?

Res d' axó, sinó ben al revés.

La Ciencia luliana 's diu que es universal, porque es un cert hábit universal aplicable á las demás ciencias, en rahó de qual hábit totas las cosas de las otras ciencias que 's poden saber están en la potencia d' esser sabudas per lo enteniment humá. Y ho diu una altra vegada: porque es apte l' hábit universal de la nostra ciencia pera ser aplicat á totas las ciencias, per axó élla 's diu y s' anomena ciencia general á las demás ciencias. (1)

(1) *Contra: Si haec scientia est caeteris scientiis generalis, ergo qui scit eam scit omnes quibus ipsa est generalis: praeterea quia T T ratione suæ mixtionis est universa.*
N.º LXXI.—15 de Octubre de 1900.

De manera que la Ciencia Universal luliana, si no 's vá pel camí qu' havém dit de la contracció y especificació, es inseparable de la aplicació á las ciencias particulars, y en consecuencia, suposa'l regoneixement de la existencia d'aquestas. Ella es un hábit científich; es un coneixement potencial, imperfet, no acabat: may ningú ha dit que fos un coneixement actual, perfet y llest del tot. ¿Qué necessita pera passar de la potencia al acte? La aplicació á las ciencias particulars, y per lo tant, que aquestas existexin.

Y se li diu universal, porque tant s' aplica á una ciencia com á una altra.

La tercera obgecció vé formulada ab aqueixos termens: todas las ciencias tenen un Principi, Medi y Fi perfectes; y com á lo perfecte res pot afegirshi, de conseqüent, los Principis de la Ciencia Universal, *Principi, Medi y Fi*, res poden afegir als Principis, Medis y Fins de las ciencias particulars; y per lo tant dita Ciencia no será universal ó general á todas las demás.

Y respón lo Beato, que 'ls Principis, Medis y Fins de las ciencias particulars son perfets inmediata y especialment, y que á ells poden afegirselshi uns Principis, Medis y Fins mediats y comuns, de tal manera universalisats, que aquell Fí especial, ó sia, aquella especial conclusió que s' obté immediatament per medi dels especials principis d'aquella ciencia, etc. etc. etc.; y que, pel fet de que cada ciencia particular té 'ls seus Principis, Medis y Fins especials y propis, confirmats per altres principis superiors que no caben dintre la consideració d'aquella ciencia, 's veu que en éllas no son perfectíssims dits Principis, Medis y Fins, *perque axis todas las ciencias constituirían una sola ciencia, y axó es fals.* (Paraulas textuales del Beato).

---

le ad omnia scienda quæ possunt sciri, quicumque scit ipsum T miscere scit omnia quæ possunt sciri, quod falsum est, quare videtur, quod haec scientia non sit cæteris generalis.

Plus est scibile habitu ratione potentiæ, in qua est, quàm scitum actu, sicut patet in natura, nam plus est generabile habitu naturæ ratione potentiæ, in qua est ipsum generabile, quam generatum actu; et ideo solvitur objectio, quia scientia est in C duobus modis, scilicet actu, et isto modo impossibile est quod C sciat omnia; et potentiâ, et isto modo hæc scientia est quidam universalis habitus applicabilis cæteris scientiis, ratione cujus omnia scibilia cæterarum scientiarum sunt ad sciendum in potentia ipsius C, cujus prædictus universalis habitus est et hoc ratione illius habitus, licet impossibile sit, ex parte ipsius C omnia simul vel omnia succesivè reduci ad actum; et idcirco distinguitur ratione potentiæ, quod, quantum ad defectum et parvitatem ipsius C hæc Ars non est omnibus generalis, sed quantum ad aptitudinè universalis habitus hujus scientiæ omnibus scientiis applicabilis est ipsa scientia cæteris scientiis generalis.

La doctrina del Doctor Illuminat pertocant a axó no pot esser més clara y terminant, ni mes contraria á las suposicions gratuitísimas dels adversaris aludits.

Lo mateix s' ensenya en la qüestió «Si la Ciencia Universal luliana afegeix alguna cosa á las ciencias particulars» (lloch citat, plana 154).

Moltas cosas; diu, la Ciencia Universal afegeix á las particulars, que aquestes no tenen en sí consideradas, com per exemple, la mútua habitut y combinació dels termes ó Principis en cada ciencia particular afeginthi encare en aquella combinació altres termens ó Principis universals que no perteneixen simplement á la especulació d' aquella ciencia, com també 'ls n' hi afegeix moltas otras que ni en totas las ciencias plegadas poden trobarse, com la teoría y práctica lulianas de las operaciones de la ánima, la pujada y baxada del enteniment y la teoría dels punts trascendents.

¿Qué es la Ciencia Universal? Es la ciencia comuna que resulta de la mútua habitut que entre sí tenen los Principis de las ciencias particulars, los de l' una ab los de l' altra. Y ja tenim dit que tal coneixement no passa d' esser potencial. Donant dita Ciencia Universal á las particulars lo que 'ls pot venir á aquestas de parts extrínsecas.

En conseqüencia, com la habitut dels Principis de la ciencia A ab los Principis de la ciencia B may dirá res de las especialitats de tals ciencias, la ciencia constituída per aquellas habituts podrá ser comuna ó general á totas las ciencias quals habituts ajudin á integrarla; mes de cap manera podrá abrassar y contenir lo particular y especial de las demás ciencias; de cap manera 's confondrá ab aquestas, que ja no mes siguin élla y éllas una sola y mateixa cosa; sino que al revés, per forsa s' haurá de distingir d' éllas, guardant aquestas llur natural distinció; porque la habitut d' una ab una altra no es pas la identificació d' ab dúas.

La concepció d' una tal Ciencia Universal, com á basada que es sobre las ciencias particulars, suposa sempre la existencia d' aquestas y no llur negació.

Un tot, diu lo Beato, es distint de las sevas parts, porque las parts unidas entre sí constitueixen una cosa distinta d' ellas, encara que materialment lo tot y las parts se convertescan ó sían una mateixa cosa. Y 'l tot de que parlém ara son los Principis de la Ciencia Universal, considerats en tota llur generalitat sense contraure 'ls per las figuras

generals de la *Art* á alguna Materia especial, com la *Bondat*, *Grandesa*, *Duració*, etc., no determinadas á res especialment; y las parts son las habituts de las ciencias entre sí.

Aqueixa Ciencia, la Universal, continúa dihent lo mateix Doctor Il-luminat, segons sos Principis afegeix á las demás ciencias alló per lo que 'l tot *scientiale* es distint de sas parts. Y també 'l tot está constituhit per las habituts d' una part ab una altra, puix per estas mateixas habituts ne resulta un tot distint de las sevas parts. Mes com que es impossible que las ciencias especials ó particulars vagin fora de si mateixas, no pertoca á la llur consideració alló que 'ls hi ha de venir extrínsecament, ni las habituts que unas ab altres se tenen; per lo que convê necessariament que hi hage alguna comuna ciencia resultant d' aqueixas habituts, que dongui á cada ciencia particular alló que li vé de fora: y tal ciencia convê necessariament que siga aquesta, la Universal luliana, puix abraça tot lo que atanyer pot lo enteniment humá, evidentment manifestat en sos Principis. Vet-aquí, acaba 'l nostre Beato, com ab tot axó, oh lector, clarament t' he manifestat duas cosas: «en qué consisteix la Ciencia Universal, y lo que ella afegeix á las demás ciencias.» (Lloch citat, plana 158, columna 2.ª)

Lo que aném ara á dir també té un xich de relació ab aixó.

Pera combatre la concepció luliana d' una Ciencia Universal s' ha volgut presentar igualment un text de Sant Thomás, tret de la *Summa contra Gentiles*, cap. 98, ahont se diu que coneixer alguna cosa segons género solament es conéxeho ab imperfecció y com potencialment, y que coneixer en especie es coneixer ab perfecció y actualment; trayent en conseqüencia, que la reducció luliana de todas las ciencias á la unitat queda desvanescuda per la veritat que inclouhen aqueixas paraulas: la generalisació científica es un coneixement potencial, no una realitat de coneixement actual.

Peró resulta que nosaltres llegint las obras del Doctor Il-luminat hi havém trovat aquesta mateixa doctrina que 's pretén esser contraria á la Ciencia Universal luliana, y per lo tant, la obgecció cau per sa basa, perque suposa lo que no existeix.

En llochs innombrables diu lo Beato que la seva Ciencia Universal per sí sola no dona 'l coneixement del objecte de las ciencias particulars, que ella per sí sola no pretén esser altre cosa que un coneixement genérich, no específich; que lo genérich per sí sol no diu res de lo es-

pecífich; que lo genérich es lo imperfet, y lo específich es lo perfet; que ab ella sola no sabríam cap veritat de cap ciencia particular; que ella es un coneixement potencial, no actual; de manera que además nos diu que, si en la solució de la qüestió A ó B volém prescindir de la ciencia particular á la que ella pertany, y no més nos volém servir de la Ciencia Universal, inutilment ho pretendrém ab aquesta sola, si no empleam la contracció y especificació de lo universal á lo particular.

Axí que la Ciencia Universal luliana, essent un coneixement genérich, ab ella may obtindrém nosaltres cap coneixement específich, sino mitjansant ditas contracció y especificació; per aquestas, de coneixement potencial que es sols aquella Ciencia, passa á ser un coneixement actual; per aquestas, lo coneixement imperfet que 'ns ofereix ella se 'ns converteix en coneixement perfet; per aquestas, la generalisació científica que ella porta, al últim ve á ser una realitat de coneixement actual.

Si precisament aquest treball de contracció y especificació es lo que ompla 'ls grossos volúms de la Edició moguntina.

En lo capítol 42 de la «Introductoria Artis Demonstrativæ» nos diu ben clarament que 'l nostre coneixement es imperfet, porque comensa en lo universal, y per axó es necessari que de tot lo que veyém ne formém un universal; á fi de que de la universitat per part de la cosa coneguda, que es un coneixement imperfet, arribém á una altra universalitat, que será un coneixement perfet, axó es, á la universal perfecció de la virtut ó potencia cognoscitiva, com, per exemple, afegeix lo Beato, llegím en los autors, que 'ls Angels superiors tenen un coneixement mes universal que 'ls inferiors.

Mes com ha dit que 'l coneixement universal es un coneixement imperfet, alashoras ell mateix se presenta aqueixa obgecció: «Tindrém per lo tant que 'l coneixement del Angels superiors será mes imperfet que 'l coneixement dels Angels inferiors;» responent á continuació: la universalitat del coneixement pot esser considerada de duas maneras, ó per part de la cosa coneguda, en quant es coneguda la naturalesa general d'una cosa, y no sa naturalesa especial, y alashoras si que la universalitat del coneixement diu imperfecció; ó 's considera en altre modo la universalitat del coneixement, ó sía, per part del qui coneix, axó es, per ser mes forta y perfecta sa potencia ó virtut cognoscitiva; per lo que, qui axís se trobi, ab pochi principis veurá tot alló que un

altre de potencia intelectual mes inferior no ho podrà veure sino ab molts de principis; com per exemple, un mestre en un sol principi hi veurà moltes conclusions, que de cap manera las veurà 'l dexeble, si no las deduheix de una en una per principis especials. (1) Y en lo text qu' havém transcrit mes endavant, del propi Beato, haurán pogut veure los nostres llegidors com allí s' confessa que mes son las cosas «scibilia habitu ratione potentiæ» que las *scita actu*; que es major lo número de veritats que comprén un coneixement potencial, que 'l que comprén un coneixement actual; y, en conseqüencia, ensenyant que la Ciencia Universal ha d' abarcar en certa manera á totas las particulars, lo que aquella constituirá será un coneixement potencial y res mes, que per axó la anomena á continuació «hábit universal aplicable á las demás ciencias en rahó del qual totas las veritats de las demás ciencias son sabudas en potencia per lo enteniment qui te aquell hábit universal.»

Perque la Ciencia luliana es un hábit universal que te aptituds d' ésser aplicat á totas las ciencias, per axó es que la anomenám Ciencia Universal; y un hábit potencial (*habitu ratione potentiæ*) universal, aplicable á las demás ciencias, será sempre una generalisació científica, may una realitat de coneixement actual.

La Ciencia Universal (son paraulas del mateix Doctor il·luminat) pot estar en lo enteniment de duas maneras: en acte y en potencia; en acte, y d'aquest modo es impossible que lo enteniment sápigatotas las cosas; y considerada com estant potencialment en lo enteniment, may passarà per xó de mera potencia, may arribará á ser una realitat de coneixement actual, sinó que no será altra cosa que un cert hábit universal aplicable á las demás ciencias, en rahó del qual totas las veritats

---

(1) Inter caetera quae addiscentem citius possunt promovere, hoc maximé valet, quòd ex omni documento nitatur pervenire ad aliquod generale; nam licet nostra cognitio incipiat in universali, et sit imperfecta, tamen ex omni scriptura et ex omni ratione, quam vides, coneris colligere aliquam universalem regulam, et illud, quod vides, reducere ad aliquod universale, ut sic ex universalitate ex parte rei cognitae devenias ad universalem perfectionem virtutis cognoscitivae, v. g. reperitur in scriptis, quod Angeli superiores habeant cognitionem magis universalem quam inferiores; et arguitur sic contra hoc, quia tunc cognitio superiorum esset magis imperfecta quam inferiorum; et respondetur, quod universalitas cognitionis possit dupliciter considerari, vel ex parte rei cognitae, in quantum cognoscitur natura rei generalis et non specialis, et sic universalitas cognitionis ex parte cognoscentis, quia videlicet ejus virtus cognoscitiva est fortior et perfectior; propter quod ex paucis potest tot videre, quot alius minus perfectae virtutis ex multis; sicut magister in uno principio videt multas conclusiones quas non videt discipulus, nisi deducatur ad singulas per specialia principia. (Plana 36.)

de las demás ciencias son sabudas potencialment en lo enteniment humá.

Tota ciencia deu tenir un *fonament* y un *método*; donchs be, no un adepte de las doctrinas lulianas, sino un philosoph y teólech tant sabi com devotíssim de las doctrinas de Sant Thomás, diu que 'l «fonament de la Ciencia Universal luliana es solidíssim y 'l seu método també sólit»: profecto *fundamentum* Artis Magnæ solidíssimum est..... *Methodus* quoque Lulli solida est. (1)

Y fins aquellas cosas que desagradan á alguns, per altra part convensuts de la utilitat de la *Ars Magna*, com es la exposició del Sistema per medi de Figuras, Arbres y quadros sinóptichs ó Taulas, fins axó porta amorosament l' autor aludit, que no es altra que Ernert Dubois, en sa obra *De Exemplarismo Divino*, tomista fins al moll dels ossos, puix en lo volúm II d' ella, entre las planas 716 y 717, s' hi troban las tres figuras principals d' aqueixa Ciencia Universal, la Figura A, la Figura S y la Figura T, que representan: la primera, la Perfecció Divina, exemplar de tota Art y Ciencia humana; la segona, las operaciones de la ánima racional, ó sía, del Artifex humá; y la tercera, los Principis ab que opera racionalment la ánima humana.

MOSSEN SALVADOR BOVÉ.

ORIGENS DEL CRISTIANISME

EN LA ILLA DE MENORCA

Y FASES PER QUE PASSÁ FINS LA INVASIÓ SARRAHINA.

(Continuació)

MASDEU, referintse al assumpto, diu: «En temps de Teodosi el gran o d' algun de sos fills se formá una sèptima provincia de les illes Balears, que fins llavors havían dependit de la Cartaginense.» No hi ha fonament per suposar més antiga aquesta mutació, perque el primer qui parlá d' aquelles Illes, com de provincia separada de les altres,

---

(1) *Ernestus Dubois*: De Exemplarismo Divino, vol. I, pl. 697 y 698.—Romæ, 1899.—

fonch l' autor de la noticia de les antiguetats del Imperi, que vivia segons pareix en temps de Teodosi el jove. 1)

Dita provincia, que anomenavan de les Balears, comprenia les tres illes del Mediterrá, Mallorca, Menorca, Ivissa, amb altres dues menys considerables conegudes antigament, segons diu Plini, ab los noms de Columbaria y Capraria y ara ab los de Formentera y Cabrera. Ivissa, que llevors s' enomenava Ebusus, tenia per capital una ciutat del meix nom. Les dues ciutats més il-lustres de Menorca conservavan els noms púnichs de dos Generals Cartaginesos Jamnon y Magon. Conforme ab això, escriu D. Modest Lafuente a la seua Historia d' Espanya: «Constantí, separant la Tingitania de la Bètica y els governs de Galicia y Cartagena de la Tarraconense, deixá Espanya dividida en sis provincies y diocesis, a les quals Teodosi o qualqu' un de sos fills hi afagí les Balears». Entre tanta obscuritat, res en net se pot treure respecte de la dependencia de la Diòcesis de Menorca durant aquells primers sigles. ¿Dependí, axí com en lo civil, de Tarragona o de Cartagena ó de Palma succesivament? Cap document tenim que nos permeti afirmarho; guardan silenci complet els monuments conciliaris de l' època. No es extrany, per tant, que Scheltrate, a la seua obra *Antiquitas Ecclesie dissertationibus monumentis ac notis illustrata*, diga lo seguent: «De la provincia de les Illes Balears, això es, de Mallorca, Menorca y adjaents casi res ocorreix digne de notar: encara que sien conegudes les ciutats de aquestes tres Illes, y se crega que Palma era la seua Metròpoli civil; res no obstant especial he trobat en els monuments de la Iglesia que nos inclini a jutjar la dignitat metropolitana d' aquella ciutat en lo eglesiástich.» (2) En tot y esser cosa tan obscura, no han faltat escriptors qu' han fet castells al ayre afirmant que les Balears dependiren de la península ibérica. Se fundan principalment en una divisió de Diócesis feta per Constantí, atrevintse a dir alguns que l' Emperador vengué a Espanya y feu reunir concili a Toledo per aqueix objecte, mentres altres suposaren s' era feta tal divisió en el Concili de Illiberis, convocat, segons ells, y presidit per l' Emperatriu Santa Hele-

(1) Masdeu, Tom. VIII, § 7 y 8.

(2) De Provincia Insularum Balearium, Maioricæ nimirum, Minoricæ, et adiacentium, vix aliquid notatu dignum occurrit: licet enim tres istarum Insularum urbes notæ sint, et inter eas Metropolis civilis fuisse credatur; nihil tamen speciale in monumentis Ecclesie a me repertum est, quo istius urbis Ecclesie Dignitatem Metropolitanam iudicemus. (Antiqu. Eccl. Dissert. mon. ac not. Illustr. opera et stud. Emman. a Scheltrate, S. T. D. Biblioth. Vatic. Præf. c. VII. § 7. p. 291) (M. S.)

na acompanyada del seu net Constant. No cal entretenirnos en refutar aquesta suposada divisió de Diócesis; els qui coneixen la nostra història eclesiàstica prou saben que la rebutja per falsa la sana crítica. Però en cas y tot de que fos vertadera, no per aixó la podrien aduir els historiadors balears, tota vegada que les illes no hi figuren en tal divisió. Tot lo que s'ha escrit respecte d'aquesta qüestió va ser mal forjat demunt la divisió que de les províncies del seu Imperi feu l'Emperador Constantí.

Entretant la Diócesis menorquina anava cobrant importància y pujava de cada dia el nom dels seus cristians. S'aixecaren temples, la paraula evangèlica ressonà dins aquelles parets consagrades, y els feels s'hi aplegavan en torn del seu Pastor que los ensenyava y enfevoría. Mes si la predicació havia vensuda l'impietat de la Menorca pagana, no així havia ofegada la perfídia d'altres contraris poderosos, reliquies d'un poble espargit per tot el món. Arruinada y destruïda Jerusalem, anàren vagant per la terra, sense patria ni fogar, els jueus qui pogueren escapar del perill, y ja llavors infestàren molts d'aquells fugitius les illes Balears. Comensant el segle V, tenia el judaisme gran força y prestigi dins Menorca, ahont hi havia una Sinagoga. A les hores la península ibèrica era invadida, com tota l'Europa, per els barbres del Nort; els *sueus* a Galicia, els *alans* a Lusitania, els *Gots* a Catalunya y els *vándals*, qui més tart havían de ser dominadors de les Balears, se tiraven impetuosos y destructors a la Bètica. La guerra y l'extermini entre la brava gent novella y la gastada generació romana cubria de cadavres les terres espanyoles, mentres Menorca seguía pacíficament baix de la dominació romana del baix imperi, professant la fe cristiana, a pesar dels molts que la contrariavan aferrats a la lley antiga del judaisme. La Providencia, qui sempre dona el remey segons la malaltia, enviá a l'Església menorquina un home extraordinari, entregá aquell bacle pastoral a un sacerdot de gran nom, ciencia y santedat. Era aquest el bisbe Sever, que alguns sense prou fonament han anomenat Sant Sever. (1) Poques notícies biogràfiques sabem d'aquest insigne prelat.

---

(1) El Dr. Antoni Roig, prevere, natural de Mahó, Rector que fonch de la vila de Felanig y més tart Canonge de la Seu de Mallorca escrigué un opuscle «*De sacris apud Minorem Balearem Antistibus Severo potissimum, deque istius epistola exercitatio et in eandem epistolam animadversiones.*» L'obra es notable per la erudició y sana crítica que revela. Está escrita en llatí, llengua que se coneix manetjava be l'autor, encare que més donat a la ampulositat y enrevesament de formes y frases que a la puresa d'estil

Desconeguda per complet la seua patria, (1) oculta la seua juventut, ignorada, la seua elevació al estat sacerdotal, apareix la figura de Sever en el món cristià revestida de la plenitud del sacerdoti, rodetjada d'un poble qui l'escolta y el segueix, resplendint al costat dels grans Bisbes y Doctors qu' a les hores brillavan dins els termes amplíssims de l'Esglesia Catòlica, Agustí a l'Àfrica, Jeroni a Palestina, Orosi y altres a l'Espanya, capdills esforsats de la ciencia teològica qui defensavan l'integritat de la doctrina catòlica contra les heregies qui per tot arreu anavan extenentse y eran causa, no sols de la perturbació dels enteniments, sinó també dels odis que produïan les guerres y revolucions socials tan pesades y opressoras per l'Esglesia. La península espanyola atravessava una cruel temporada; els barbres, en sa major part idòlatres o heretges, y tots ferosos y sanguinaris, assolavan les seues encontrades y destruïan l'imperi agonisant d'Honorí.

Mes si gran era la tempesta, destres foren els timoners qui guiavan les naus diocesanes, y entesos y valents els qui conravan la verdadera ciencia cristiana. Entre els impugnadors de l'heregia y defensors de l'independencia de l'Espanya catòlica a principis del sigle V veym brillar un persó natge de gran mèrit y virtut, Pau Orosi, fervorós y sabi prevere de Braga. Aquest sant sacerdot, qui tant y tant be va escriure

---

y bondat de gust literari, motiu per el qual la seua lectura se fa pesada. Aquest autor, poch descuydat en crítica històrica, a una de les advertencies preliminars, referintse a si Sever era Sant, diu lo següent: «Popularibus nostris Severiana notitia non tam imbutis quam tinctis, quibus e Sac. Interpretibus, et ex Augustiniano Sodalitio, et e Balearibus Historicis nonnulli suffragantur, eo Severum officio colere solemne est, ut eius nomen efferentes, *Sancti* vocabulum præmittant. Sed neque patriis, neque externis religionibus illud consecratum reperimus. Jacobus etiam Caresmarius Præmonstratensis Canonicus, Cathalauniæ splendor suæ, Ecclesiasticarumque Hispaniæ Antiquitatum infatigabilis indagator, Domenechii, et Aymerichii, hac in re diligentiam longo post suam relinquens intervallo, cum Severos *Sanctorum* nomine insignitos, plusquam decumano labore, numerandos suscepisset duorum supra triginta syllabum texuit. Nostratem in illis non annumeravit, quem tamen Ecclesiasticos inter intèr Scriptores cognomines, paucis interiectis, his verbis locat: *Severus Minoricensis Episcopus*. ¿Quorsum igitur pedem inferremus, quo intulisse piaculo esset?—At *Sancti* illum præconio laudatus iam sæpius vero laudandus Scriptor prosequutus est. Haud secus, ac Episcoporum quemlibet ea tempestate, apud Græcos nostra, fidelium quemcumque Apostolica, eodem ornari moris erat, reponerem. (Pag. 16, § XVIII).

(1) El Dr. Roig a l'obra citada escriu ab molt bon acert: «Sunt qui Janmotana in domo, memoria nostra, Templo, cui Deipara a Rosario nomen, e regione opposita, Severum natum aiant. Apage canoram nugam».—Desfà també l'opinió de que fos monjo de Sant Agustí, aduint testimonis de gran valor, y acaba dient: «Nihil testimonio, nihil coniectura confici posse animo assequor ut augustinianis Eremitis Severum adsciscere queamus.»

les desgracies de la patria, per assegurar-se més en la bona doctrina contra els heretjes que combatia emprengué un viatge a l' Africa per rebre lliçons del seu mestre Sant Agustí, y d'allà, aconseyat per aquest Prelat, partí cap a la Palestina a consultar y rebre el parer del gran penitent y Doctor máxim Sant Jeroni. A les hores un fet extraordinari tengué lloch a n' aquelles regions del Orient, la trovalla de les reliquies del primer mártir Sant Esteve, un dels miracles més principals y autèntichs de l' historia de l' Esglesia que produhí una sensació immensa y va arribar a noticia de totes les Esglesies del món per cartes en forma d' Encícliques del prevere de Jerusalem Luciá, qui fonch l' instrument de que se valgué Deu per descobrir maravellosament el sepulcre que guardava tan sagrat depòsit. Jerusalem, centre d' un pelegrinatje ahont hi afluían els cristians a milions, llavors contava representants de totes les provincies, y els miracles se multiplicavan per tota la terra. Fets tan portentosos entussiasmavan la fe dels cristians de Palestina quant hi arribá Orosi. Entre la multitud hi havia allá un altre prevere de Braga, Avit, qui aprofitá la tornada del nostre sabi per remetre a-n-els seus compatriotes un poch de pols sagrada de dins el sepulcre de Sant Esteve. «Jo vos enviay aquest piadós tresor escrivía, y una traducció llatina de la carta encíclica de Luciá». Orosi, després de cumplida sa missió y haver rebudes les lliçons de Sant Jeroni, de retorn, fonch el primer qui portá al Occident tan preuades reliquies, y l' illa de Menorca la primera terra occidental qu' en va sentir l' influencia maravellosa, escampantse per tot el món cristiá la noticia dels miracles que dins aquella Esglesia obrá Deu per l' intercessió poderosa del Proto-mártir Sant Esteve. D' aquí qu' el nom del gran Pau Orosi y del Bisbe de Menorca Sever sían inseparables dins l' historia. Partí de l' Africa Orosi cap a Menorca, y allá desembarcá y depositá a una Esglesia les reliquies que duya a la seua patria per encárrech d' Avit. Segons pareix, tenia pensat Orosi anarsen a Espanya, però les noticies desconsoladores que li arribaren de sa patria l' obligaren a pensar en retrocedir altre volta cap a l' Africa. Entre tant les sagrades reliquies que tenia allá depositades y que els feels menorquins havían rebudes amb demostracions de singular alegría y de fonda veneració, comensaren a escampar llum en els enteniments qu' encara dormían dins les tenebres y a pegar foch a les voluntats gelades per la fredor de l' infidelitat. Els cristians de Menorca a-n aquelles hores solemnes pre-

senciaren obres estupendes de la misericordia de Deu vejent créxer en
pochs dies per miracle el nom dels seus germans en Jesucrist.

(*Seguirá*)

MATEU ROTGER, PREVERE.

LES CORONES DE ROSES

(EN L'ALBUM DE D.ª VICENTA CAMPOS DE PASCUAL)

Cada día post el sol
la mare resa el Rosari
ab sos tendres infantons
dins la capella de casa.
Allá están ajonollats
a baix dels pèus d'una imatje
de la Reyna de los cels
qu' a Jesús porta 'n la falda.
Estan tots tan devotets
enrevoltant a sa mare
qu' en los seus capets reülls
assemblen puríssims àngels
d'aquells qu' están al entorn
o als pèus de l' Inmaculada.
De tant en tant fit a fit
alçen els ulls a l' imatje,
mentres arriba a n' el cel
s' hermosa y tendre pregaria,
oració qu' els serafins
en la gloria sempre cantan.
Un dia grans resplandors
la capelleta anegaren,
mentre estavan allá dins
reunits tots que resaven.
Alçen els ulls per l' espay
y veuen la Verge Santa
qu' ab un fil d' or va enfilant
roses blanques y daurades,
y cada desena un llir

mes bell qu' el estel de l' auba.
Axí cinch corones feu
el temps qu' ells allá resaven.
Quant hagueren acabat,
demunt sos caps va posarles,
y s' en va tornar al cèl
portantse sols les pregaries.
Y sentiren una veu
que deya aquestes paraules:
«L' oració que m' enviau
es la qu' a mí mes m' agrada,
y per penyora vos deix
exes corones brillantes.

Axí, Vicenta, si vols
agradá a la Verge y Mare,
resa 'l Rosari, y el cèl
t' en ferá corona santa.

MIQUEL GAYÁ BAUZÁ, PVRE.

Octubre de 1900.

BONDAT AMAGADA

IV

—L' homo pero, com he dit abans, no deu haverse de fer tan poca cosa que arripia a perdre la seua dignidat. Ell es la imatge de Déu, y s' ha de conservar digne del seu nom.

—¡Ay! ¡Qué moltes son les persones que donan nom de dignidat a la seua vanagloria, al seu orgull, al seu egoisme, al seu desitx d' esser y de mantenirse superiors als altres homos. La humildat, mansuetut y abnegació que Deu mos demana, no mos lleva la dignidat. Es aquella condició parescuda a la senzilles é inocencia dels infants petits; es aquella que, per considerarnos uns ignorants complets devant la sabiduría omnímada de Deu, mos fa tenir fê en la seua doctrina; es aquella que no se dexa enlluernar per discursos y paraules terrenals que no estigan inspirades en la doctrina de Deu; ni dexa que pos rels dins el nostro

cor, ni la ambició, ni la avarícia, ni el desitx de bens temporals.

Hem de procurar escoltar sempre la veu de Deu, aquella veu interior que clama ab forsa dins el nostre cor, dins la nostra consciència, y fa callar les demás veus que el con mouen; porque aquesta veu interior es la veu de Deu que resplandeix dins el nostre ser, dins el nostre enteniment reposat, y es per l' homo el vertader aliment de vida y benestar.

El Senyor mos diu: «No solament de pa viu l' homo, sino que viu també de la paraula que surt de la boca de Deu.»

Coneguda la necessitat de adorar a un sol Deu y de servirlo a Ell tot sol, es una cosa claríssima que la seua paraula ha d' esser, per qui l' adora y el serveix, tot un còdich de lleys observat ab gran rigor, per poder arribar a disfrutar el major be y el pler més cumplit que 's puga sentir. Una dolça paraula d' una persona amada es el gran consol del qui ama, y un manament d' ella assacia més el cor del qui estima que l' aliment material que pugan donarli. ¡Quántes vegades hem observat qu' una sola paraula ha tornat la salut a un malalt, si aquesta paraula ha estat per ell de correspondència y vertadera satisfacció amorosa! Y com la paraula de Deu está plena de bondat, misericordia y amor per les seues criatures, d' aquí neix el que constituesca el principal aliment de les meteixes criatures. ¡Ditxoses aquelles que senten y escoltan aquesta paraula que está clamant sempre dins el seu cor, dins la seua consciència!

—Pero ¿com conexeu vos si aquesta paraula o veu interior que vos parla es de Deu o de Satanás?

—¡Bon homo! Per la seua tendència cap al Be. P' el fruyt que aparella. L' arbre bo may pot fer dolent fruyt, ni el dolent pot donar fruyts saborosos. Si no sabeu discernir la tendència de la veu que clama dins la vostra consciència, cercau dins els llibres sants, per més assegurarvos, la paraula directe de Jesucrist, vertader Deu, y observaula ab tota ceguedat. Aquesta paraula directa la trobareu clara y llampant allá ahont jo la vatx trobar, que va esser dins els quatre Evangelis del Nou Testament, y dins les Cartes dels seus Apòstols.

Les paraules de Jesucrist me proporcionaren materia abundant d' estudi per meditar y ferme conixer lo molt que me faltava trescar per imitarlo y arribar a adorarlo y servirlo com se mereix. Vaig llavors rectificar el meu rumbo. La ambició gran que tenia, envers de esser di-

rigida a la meua propia gloria fonch dirígida a la gloria, de Deu. Els meus desitjos per lo temporal se encaminaren a lo Etern, y la riquesa del Cel va quedar posada en lloch preferent a la de la Terra; tenguent present sempre dins la memoria aquella máxima de Jesucrist que mos diu: «Cercau el reyne del Cel lo primer de tot, y lo demás vos será donat de grat.

No vulgau atresorar riqueses que vos robarán els lladres de la Terra, sino que heu de procurar atresorar p' el Cel, ahont no hi ha lladres y ahont trobaréu la riquesa que may s' acaba. No passeu ansia del vostre aliment y vestuari. Mon pare celestial se cuida de que no falt menjar p' els aucellets ¿quant més no 's cuidarà de voltros que sou més qu' ells?»

Després d'aquestes paraules en Martí guardá silenci, observant que Don Ciríach estava cap baix y pensatiu. Una estona després aquest li preguntá:

—¿Y com es que vos, segons m' han dit, viviu tan pobrement y mal-famat, quant estáveu abans tan rich y en disposició de fer tant de be a tots els pobres, y de adquirir un gran nom de bon cristiá dins aquesta vila vostra?

—¡Jermanet! (li contestá). Ara que hem descansat un ratet seguiguem passetjantmos per aquest camí y vos acabaré de contar lo més important de la meua vida; y axí com he dit abans que no tenia inconvenient de confessarme ab vos, tot quant vos he dit y vos diré ha d' esser ab la condició de que ha de quedar secret entre noltros dos, com a verdadera confessió; perque Jesucrist mos diu: «Si fas llimasna ab una ma, fe de manera que l' altre no heu sápigas, y si fas oració tanca la porta del teu cuarto, perque pugas parlar ab secret ab lo Pare Celestial que t' escolta desde el Cel.»

(Continuará)

PERE DE A. PENYA.

MISCELÁNEA

Los Obispos de Suiza católica han resuelto fundar en Friburgo, como anejo á la Universidad, un Seminario internacional de Teología. El Padre Santo ha bendecido este pensamiento.

El P. Enrique Bremond, después de examinar en los *Études* la *Histoire de la littérature française* de Emilio Faguet, declara que, sin ser una obra artística como la de Brunetière, es la mejor historia crítica de dicha literatura, escrita sin sombras de sistema ni prejuicios de escuela.

El día 11 de este mes se celebró en el Seminario Conciliar de San Pedro el segundo Certamen científico-literario organizado por S. E. J.

Entre los alumnos premiados merecen especial mención los señores D. Salvador Galmés, D. Juan Garau y D. Antonio Llabrés.

Fuimos atentamente invitados á la apertura del Círculo de Obros Católicos de Inca, que se efectuó ayer á las siete y media de la noche.

Agradecemos al Presidente de dicha Sociedad, el popular poeta D. Miguel Durán, la deferencia que con nosotros tuvo.

Bajo la presidencia del insigne geólogo Alberto de Lapparent se ha celebrado en Munich el quinto Congreso internacional de sabios católicos.

El Santo Sínodo de la Iglesia cismática oficial de Rusia ha lanzado excomunión contra el Conde de Tolstoi, autor de *La Sonata de Kreutzer* y muchas otras obras vertidas á casi todos los idiomas.

Desde el día 1.º de este mes se publica en Madrid un nuevo diario llamado *El Universo*, dirigido por D. Juan Manuel Ortí y Lara, Profesor jubilado de la Universidad Central.

Al frente del primer número apareció una carta del Cardenal Rampolla transmitiendo la Bendición apostólica al citado Director.

JUAN MIRALLES Y SBERT

Se encarga de proporcionar á sus favorecedores, con prontitud y economía, cuantos libros y opúsculos se le pidan.

Cuida de suscripciones á periódicos y Revistas, así nacionales como extranjeros, mediante muy módica comisión.

Admite encargos para toda clase de impresos.

Es representante del *Instituto de Arte Cristiano* de Barcelona y de los *Monumenta Historica Societatis Jesu*.

Ofrece á sus clientes un servicio completo de las ediciones litúrgicas (Misales, Breviarios, Diurnos, Rituales, Octavas, Antifonarios, etc.) de la Sociedad de San Juan Evangelista (Tournai), de H. Dessain (Malinas), de Federico Pustet (Ratisbona), de Alfredo Mame é Hijos (Tours) y de Pedro Marietti (Turín), de todas las cuales tiene páginas de muestra y nota de precios.

Facilita toda clase de estampas religiosas, en cromo, grabado en acero, heliografía y fotografía de las principales Casas nacionales y extranjeras, como la Sociedad de San Agustín (Brujas), la Sociedad litoleográfica de San José (Módena) y los Establecimientos de Bouasse-Lebel, Beck y Turgis (París), de Benziger y Compañía (Einsiedeln), de Kühlen (Gladbach), y de Pena y Bordas (Barcelona), de las cuales tiene más de mil modelos de muestra.

Especialidad en recuerdos mortuorios, de primera Comunión y de primera Misa, en imágenes de San Antonio de Padua y en fotografías-sellos para encabezamientos de cartas.

Servicio del ramo de objetos de escritorio: papeles tina (blancos, rayados, comerciales y cuadriculados) y para cartas (blancos y de luto, rayados y lisos, en paquetes y en estuches), sobres de todos tamaños y calidades, cartón secante, obleas, tintas, porta-plumas, plumas, lápices, afila-lápices, limpia-plumas, seca-firmas, pica-notas, bandejas de cristal, frascos de goma, salvaderas, libretas, bobinas de papel engomado, vades de hule, tinteros, etc.; todo conforme al muestrario que tiene á disposición de sus parroquianos.

(PALACIO, 81, PALMA)

PUBLICACIONES RECIENTES

- Storia e fisiologia dell' Arte di ridere*, per Tullo Massarini.—Volume primo.—En 8.º
- Chi fu Dante?* per Mons. Raffaele ppoliti.—Opúsculo en 4.º
- Il Beato Angelico di Fiesole*, pel Prof. J. B. Supino.—1 vol. en 8.º mayor.
- Obras escogidas de Madame Swetchine*: trad. por Eduardo Marquina.—1 vol. en 8.º mayor.
- En Chine*, par le P. H. J. Leroy, de la Cie de Jesus.—1 vol. en 4.º mayor con numerosos grabados.
- Peking Histoire et Description*, par Mgr. Alphonse Favier, Evêque de Péking.—1 vol. en fol. menor, con 524 grabados.
- Perfiles y brochazos*, por Narciso Oller.—1 vol. en 8.º
- Futesas literarias*, por el Dr. Thebussem.—1 vol. en 8.º
- El indiano de Valdella*. Novela de Gustavo Morales.—1 vol. en 8.º
- De la définition dogmatique de l' Assomption de la très sainte Vierge*. Dissertation théologique, par le R. P. Dom Paul Renaudin, Benedictin.—Opúsculo en 4.º mayor.
- La Familia*. Conferencia por el P. Victor van Tricht, S. J.—En 8.º mayor.
- Las apariciones de Lourdes*. Recuerdos íntimos de un testigo, por J. B. Estrade.—1 vol. en 8.º
- Compendio de las Meditaciones del P. Luis de la Puente*, por el P. Nicolás Arnaya.—Nueva edición.—1 vol. en 8.º
- Sur le chemin du Calvaire*, par le R. P. Lahr, S. J.—2 vol. en 4.º
- Cours de Philosophie*, par le R. P. Hébert, O. P.—2 vol. en 4.º
- L' Abdication*. Roman socialiste, par Gabriel d' Azambuja.—1 vol. en 8.º mayor.
- Paillettes d' or. Onzième série*. Recueil des années 1898-1899-1900.—1 vol. en 8.º
- Leonis PP. XIII allocutiones, epistolæ, constitutiones, aliaque acta præcipua* Vol. VI (1894-97).—1 vol. en 4.º
- De vita et opere Sanctae Theresiae*, auctore P. Cazenave.—1 vol. en 4.º
- Melanges de musicologie critique*, par P. Aubry.—I: La musicologie médiévale.—1 vol. en 4.º mayor.
- Gramática castellana*, razonada según los actuales conocimientos lingüísticos, por Rafael Pérez Barreiro.—1 vol. en 8.º
- El bizantinismo en la Arquitectura cristiana española*, por D. Vicente Lampérez.—1 vol. en 4.º
- Guerra de la Independencia*: historia militar de España de 1808 á 1814, por el General Gómez de Arteche.—Tomo XI.—En 4.º
- Elementos de la Historia de Centro América*, por D. Agustin Gómez Carrillo.—1 vol. en 8.º
- Para ser buen arriero....* por José M. de Pereda.—1 vol. en 12.º (De la Biblioteca Mignon).
- Cuentos de las montañas*, por Rudyard Kipling; trad. por D. A. F. de la Serna.—1 vol. en 8.º
- Curiosidades físico-astronómicas*, por Ramiro Blanco.—1 vol. en 4.º
- Le Theatre espagnol*, per Alfred Morel-Fatio et Leo Rouanet.—Opúsculo en 4.º
- Cuestionario para los exámenes de ingreso en el cuerpo de empleados administrativos de la Compañía arrendataria de tabacos*, por A. F. Alonso Mateo.—1 vol. en 4.º